

1927 MATI IN GOSPODINJA Št.12.

Strah pred otrokom.

Najžalostnejši pojav sedanje dobe je nazadovanje rojstev. Svojčas smo s prstom kazali na Francosko, kjer so hoteli imeti v družini samo po dva otroka, danes pa se je to razpaslo že po vsem svetu. Ali ni mogoče tudi že pri nas? Slovenska družina, ki je bila doslej središče ljubezni in zvestobe, reda in morale, lepa slika zdravja in rodovitnosti, ali se ni že tudi vanjo naselila moderna bolezen: strah pred otrokom?

Groza pred to boleznijo mi sili pero v roko, da se danes pogovorimo tudi o tem.

Odkod ta žalosten pojav? Ali je morebiti bolezen naših očetov in mater vzrok, ali morebiti alkohol? Gotovo je na tem že nekaj, globlji vzrok za to pa leži drugje. Mrogi pravijo, draginja sedanjega časa, brezposelnost, slab zaslužek so krivi, da ni mogoče celo vrsto otrok preživljati. Pa odgovorimo temu ugovoru tako, kakor zasluži!

Naše ljudstvo se je pretolklo že skozi hujše čase, ne da bi se bilo pojavilo to dejstvo. Revščina, ki naj to opravičuje, ni posledica bede, ampak posledica luksusa in razkošja. Po mestih se je začelo tako eno, kakor drugo ter sega zdaj že tudi na deželo daleč na okoli. Glavni vzrok nazadovanja rojstev je to, da se namenoma ovira blagoslov družine, t. j. otrok; glavni krivec je hudobna volja, hudobna in pregrešna zloraba zakona. Ta pa je moralna gniloba, ki se povsod tam udomači, kjer peša vera in krščanska morala. Mnogokje se je namreč izgubilo spoštovanje do svetosti zakona. Poslužujejo se — kakor pravijo — svojih pravic, nečejo pa privzeti tudi dolžnosti zakona. — Neurejeno pozečenje, preračunjeno samoljubje in hrepenenje po bogastvu, strahopetnost pred trudi in žrtvami, vse to ovira, da se ne more ustvarjajoči namen zakona udeležiti.

To in tako, božji in naravni volji nasprotujoče početje v zakonu se na tihem in javno po časopisju hvali in priporoča kot posebno pametno, kot varstvo zdravja in družinskega blagostanja, kot sredstvo za srečno in brezskrbno življenje. Industrija pa — upam, da ne domača — nudi celo pomoč k temu in razni krošnjariji vtihotaplajo razna skrivna sredstva v naše družine. Ta sredstva pa naj naše ljudstvo plačuje ne le z denarjem samo, ampak s svojo krvjo, z zdravjem duše in telesa, z družinsko srečo, z življenjem tisočev nerojenih otrok.

Kako globoko smo padli! Sedanja doba se hvali s kulturo, ki ji je vera in cerkev odveč, — a svet stoji pred novim brezdomom smrti. Zdravniška znanost in umetnost skoroda na čudežen način rešuje človeka smrti; istočasno pa požre tiha, skrivna, bela smrt dvajsetega stoletja od leta do leta tisoče otroških življenj.

So tudi zakonski, ki si brezvestnosti in pregrešnosti takega početja niti ne zavedajo. Posebno žene se kar čudijo in nočejo niti priznati, da hodijo daleč stran od pota zakonskega življenja ter imajo za svoje početje pripravljenih kar celo vrsto izgovorov in opravičil. Tožijo o slabem zaslužku; da od samih skrbi ne vedo, kaj bi počele; kvečjemu dva otroka morejo pošteno preživeti in prav vzgojiti; saj si morajo tudi za starost kaj prihraniti in tako dalje. Gotovo so to velike in težke skrbi, toda veren katoličan jih vdano nosi. Mož in žena, ki sta z Bogom in za Boga sklenila sv. zakon in ki svoj zakonski stan tudi sveto držita, sta opravičena, če se število otrok namnoži, svoje skrbi zvrniti na Boga, da tudi res On skrbi zanje po besedah sv. pisma.

Ali je številna družina res nesreča zanj? Ali ne pomagajo starejši otroci že kmalu skrbeti tudi za mlajše? Ali ne pomagajo otroci že tudi prav kmalu pri delu in zaslužku? Ali ne kaže izkušnja, da pridejo najboljši ljudje baš iz številnih in ubogih, kakor pa iz maloštevilnih, a bogatih družin?

Draginja je, to je res. Toda ali ni morebiti tudi res, da bi se z denarjem, ki ga starši razmečejo za marsikaj nepotrebne, lahko še vzdrževalo še kakega otroka?

»Toda moje zdravje ne prenese težav in nevarnosti, ki so zvezane s porodom. Saj je vendar moja molžnost, da se ohranim za svojo družino.« Take pravi skrbna mati. V tem oziru pa lahko napišemo v odgovor besede neke zdravnice: »Materinstvo je dvig na križ in raz njega ne pride več mati dotlej, da govori: dopolnjeno je.« Vsi vemo, da je materinstvo žrtev; zlasti je treba za to duševne moči, ki jo doseže mati z molitvijo in zaupanjem na Boga.

Ali pa mati z raznimi sredstvi, s katerimi ovira naravni potek materinstva, varuje in pospešuje svoje zdravje? Pogosto prav nasprotno. Kakor dokazujejo vsakdanji dogodki po bolnicah, je uporaba takih sredstev združena s prav žalostnimi posledicami za zdravje matere. Zdravniki pravijo, da zaradi porabe takih sredstev rabijo žene več zdravniške pomoči, kot pa bi jo rabile sicer pri naravnem poteku.

Zato pa: nazaj k svetosti zakona, potem se bo tudi sreča vrnila vanj!

Kuhinja.

Marsikatera gospodinja toži sedaj, v vročem poletnem času, da se ji hoče kruh pokvariti. Škoda je, da bi morala kruh vreči proč, ko ga lahko porabiš posušene-ga za razna okusna jedila. Ko opaziš, da hoče kruh dišati, ga takoj zreži na rezine (kose) ter ga postavi v ne prevročo pečico, da se posuši. Posušeni kruh pa zmelj v stroju ali ga nastrgaj v drobtine in shrani.

Črešnjava torta z drobtinami posušenega kruha. Mešaj 4 dkg surovega masla ali masti, 8 rumenjake in ščep cimeta. Ko

si že četrte ure mešala, pridenj sneg 8 beljakov, 7 dkg drobtin ki jih že prej pomoči z 2—3 žlicami vina ali mleka in eno polno žlico (5 dkg) moke. Vse narahlo premešaj in stresi to mešanje v dobro pomazan tortni model ter ga razravnaj enakomerno in obloži po vrhu s črešnjami, ki si jim prej odstranila peclje in peške, drugo poleg druge. Torto postavi v srednje vročo pečico za pol ure, da se rumenkasto zapeče, pečeno potresi s sladkorjem in postavi v kosce zrezano gorko ali mrzlo na mizo.

Borovničev štrukelj z drobtinami. Napravi raztegnjeno testo iz četrte kg (pol litra) moke, osminko litra mlačne vode, nekoliko soli, pol žlice masti in enega beljaka. Zgneti to testo dobro, da bo gladko, potresi ga z moko in pokrij s skledo. Ko se spočije (čez 1 uro), pogrni mizo s prtom, potresi ga z moko, položi na prt testo, ki ga narahlo nekoliko razvaljaj, nato polij po testu 1—2 žlici olja in ga razmaži; testo razvleci z rokami, da bo tenko. Polovico testa potresi z dvema pestema drobtin, katere si zarumenila v eni žlici masti ali masla. Drugo polovico pa pomaži s kislo smetano ali polij z raztopljenim maslom; po prvi polovici potresi tritetrto litra opranih borovnic, potresi nekoliko cimeta in dve pesti sladkorja, zvij testo narahlo od prve strani (kjer so borovnice), položi ga v namazano ploščo (pleh), pomaži s smetano in ga peči tritetrte ure.

Vrt.

V mesecu juniju je v vrtu največ in najlepšega cvetja. Zato se ta mesec po pravici imenuje rožnik. Med cvetjem tega meseca je gospodarica in kraljica rožavrtinica. Vzcvetela je v vseh mogočih barvah in oblikah. S svojim prijetnim duhom opija ves vrt.

Vrtnic je nad 600 vrst, ki se razločujejo po barvi, vonju in po obliki. Kakor vsaka lepa stvar, ima tudi vrtnica velilto sovražnikov, pripravljenih jo oropati njene lepote. Skrbnega varstva in strežbe zelo potrebuje. Ob času cvetja potrebuje veliko vlage; zato jo je tedaj treba prav pridno zalivati s prestano vodo. Pred dežjem ali pa po dežju pa z gnojnico. Divjaki, ki poganjajo iz korenine ali pa se prikažejo na deblu, jo zelo slabe, zato jih treba odstranjevati. Iz korenine pognani divjaki se morajo izkopati, iz debla pognani pa odrezati ali odščipniti. Odcvetele rože jo tudi slabe, zato iste odreži in sicer tik nad pozpazduho pereščka. Iz podpazduhe potem požene nov poganek. Vrtnice se prav rade lotijo uši, ki se zarede na najbolj nežnih listih in na cvetnih poganjkih. Če vrtnico skrbno opazuješ, uši lahko uničiš s tem, da jih med prsti stlačiš. To pa je možno le tedaj, če se niso uši razmnožile. Dobro sredstvo zoper uši je tudi voda, v kateri si namočila tobak. Tobak naj bo tak, ki se kupuje za kadenje v pipi in sicer tisti debelo rezani. Na en »pakelc« tobaka zlij en liter vode in pusti stati par ur, da se voda do dobra navzame opo-

nega tobaka. S to vodo poskropi poganjke vselej, kadar si zapazila uši na njih. Uši se v suhi veliko hitreje množe, kot pa v vlažnem zraku in vlažni zemlji. Iz lastne skušnje vem, da se s pridnim zalivanjem zabrani razmnožitev uši.

Ako postane perje sivkasto in kakor posuto z moko, je znamenje, da je rasilina bolna. Zdravilo naj bo drobno stolčeno žveplo. Način zdravljenja je enakomerno posipanje z žveplom. V to naj ti služi puščica, ki se rabi za pokončavanje mrčesa s caherlinom. Če pa te ni, naj ti jo nadomesti primeren čopič. Čopič pomoči v žveplen prah in otresi po perju. Škropi zjutraj, ko je perje še rosno in se prah lepo oprime. Dež pa itak izpere liste in cvetje. To zdravljenje ponavljaj toliko časa, da cvetica popolnoma ozdravi.

Strupen sovražnik vrtnicam so tudi neke vrste majhne gosenice, ki uničujejo mlade listje in poganjke. Najboljše sredstvo je obiranje in uničevanje mrčesa. Pa tudi škropljenje z žveplenim prahom ga uniči.

Najbolj primeren drug vrtnici je gotovo **nagelj** ali **klinček**. Saj nas tudi on razveseljuje v juniju s prelepim in blagodišečim cvetjem. Nageljček je naša pristna domača cvetka. Goji se kot vrtni okrasek ali pa kot cvetica lončnica. Kako lep je za časa cvetja razpet iz okna po zidu. Nageljev cvet pa dišeč rožmarin, iz tega ti šopek naredim, poje narodna pesem. Po blagemu duhu je gotovo nagelj v prvi vrsti.

Vrst nageljev je veliko. Razločujejo se po barvi in obliki. Po barvi so od čisto belega stopnjevale do zelo temnordečega. Nagelji so enoletni, dveletni in trajni. Na vrtu gojimo enoletne, dveletne in trajne. Kot cvetica-lončnica pa pride v poštev le trajna vrsta. Enoletni so tako zvani margaretni ali šabo-nagelji. Ti se razmnožujejo s semenom. Seme se vseje zgodaj spomladi v toplo gredo ali če te ni, v tople zaboje. Ko so primerno veliki, se presade na določeno vrtno gredico. Cvetja so polnega in mnogobarvnega. Cveto od srede junija do pozne jeseni.

Drugi so dveletni nagelji. Te vsejemo v jeseni na vrtno gredico. Čez zimo jih malo pokrijemo. Spomladi pa presadimo na določeno mesto. Cvetje teh nageljev je polnjeno in enostavno. Barva cvetja je mnogobrojna. Cveto v juniju. Trajni vrtni nagelji so tisti drobni rožnati, ki se kaj lepo podajo ob robu gredic. Zelo prijetno diše. Cveto že koncem aprila, cel majnik in še v juniju. Razmnožujejo se s potaknjami in z razdeljevanjem korenin. Razmnoževati jih je najbolje takoj, ko odcveto, da se do jeseni dobro ukoreninijo in potem prihodnjo spomlad cveto.

Druga vrsta trajnih nageljev so beli polnjeni z zelo blagim duhom. Cveto v prvi polovici junija. Razmnožujejo se z razdeljevanjem korenin in s potaknicami. Razmnoževati jih je najbolje takoj, ko odcveto. Lahko pokrito prezime na prostem.

K vrtnim nageljem spadajo še nekatere druge vrste, ki so prijetne za oko, pa nič ne diše. K tem spadajo kitajski klinčki z enostavnim in napolnjenim cvetjem vseh barv. Razmnožujejo se s semenom, ki ga nasejemo meseca maja. Ko so sadike do-

volj godne, jih presadimo. Prezime lahko pokriti.

Nagelji ljubijo bolj težko in ne pregrajno zemljo in obilo vlage, zato jim treba prav pridno zalivati.

Zdravje.

Kis in zdravje.

Kaplja dobrega kisa v vodi ali v jedi segreje želodec in pospeši prebavo. Kdor pa živi rad zelo okisane jedi in pije močno okisano vodo, si pokvari želodec. Krvna telesa se zamorijo v poplavi kisa, človek postane bledoličen, in če je že bil podvržen tej bolezni, se mu razvija po vživanju kisa do viška. To pa že, če je zdrav domač kis. Kako motenja v prebavi, celo rane v želodcu, povzroča pa slabi kis, ki je narejen iz jedke esence! Najbrž je mnogo slučajev želodčnega raka na račun takega kisa. Mnogo mladih deklet, ki so hotele biti vitke in blede, so si odpravljale debelost s kisom in so jo tako do kraja odpravile, da se jih ni nikdar več prijemala. Gospodinja, bodi ravno pri kisu zelo pozorna, daj raje par dinarjev več za vinski pravi kis; najbolje pa je, da si napraviš sama kis iz sadja.

Za bolne noge in zatečene žile. Raztopi voska, kuhaj v njem ravno toliko govevega mozga, pretlači in prilij malo laškega olja. Z bolnimi nogami ne postajaj na kamnu in na mokrem, v podplate si devaj vsak dan malo tiskanega papirja, glej, da ni obutev prelahka pozimi in ne pretežka poleti. Kamniti tlak po kuhinjah, mrzli linolej, cementna tla, škodujejo nogam. Treba je postaviti desko ali slamo. Les je še najbolj zdrav za noge. Gospodinja, ki ima bolne noge, se mora večkrat odpočiti, če tudi le za par minut. Pri hudem utrujenju si noge nateri z žganjem. Dosti pomaga, če obuješ vsak dan druge nogavice in menjavaš obutev večkrat na dan.

Kamilice.

V prvem in najlepšem cvetju so. Po vrtovih, zelnikih, ob hišah vidimo te bele, močno dišeče cvetke. Prav dobro sredstvo je čaj z njih pri želodčnem ali črevesnem krču. Tudi kamilčni obkladki se mnogokrat rabijo, deloma suhi pri prehladu črevesja, bodisi mokri za omeščanje gnojnih tvorbo. Rabimo jih tudi za mokre ovitke pri bolečinah nastalih po udarcih in mečkanju. Največkrat jih rabimo za kope-lji v svrhu utrditve nožnih mišic in žil, za sedne kopelji pri bolečinah na mehurju, prav posebno še pri močenju. Kamilčina voda (ne preveč močan čaj) rabimo tudi za klistiranje. — Kamilice namreč vsebujejo eterično olje in neko grenčico, kar je oboje zdravilno. — Za čaj, obkladke in klistiranje uporabljamo cvetje, za kopelji in opare pa tudi stebila in zelenje. — Tudi kot živalsko zdravilo so kamilice zelo dragocene. — Posušene kamilice se tudi prav lahko prodajo v drogerijah ali pri trgovcih, ki kupujejo zdravilna zelišča. — V mnogih hišah izdado vsako leto velike vsote za razna zdravila, ker pozabijo na kamilice, ki so takorekoč zdravilo za vse.

Vsaka gospodinja naj si pripravi prav mnogo te prekoristne zdravilne rože, da bo imela za čas potrebe hitro domače zdravilo pri roki.

Praktični migljaji.

Če je še tako poceni kaka stvar, katero kupiš n. pr. po sejnih, katere pa ne potrebuješ, je denar zanjo proč vržen.

Ako je zamašek, s katerim hočeš steklenico zamašiti, prevelik, vrži ga par minut v krop.

Kadar pereš flanele, prideni na pet litrov vode eno žlico olivnega olja. Blago ne bo nikoli trdo.

Steklena posoda se najbolje umije v topli, milnati vodi. Splakniti pa jo moraš v mrzli vodi, kateri prideneš par kapljic kisa. Steklo se bo svetilo kot novo.

Preden pereš barvane zastore, namoči jih v mrzli vodi, v katero vržeš nekaj zrn soli. Vsa umaznastost se na ta način zlahkoto odstrani in zastori obdrže prvotno barvo.

Sveže madeže črnila odstraniš z mlekom iz vsakega blaga. Namoči v mleko mehko krpo ter drgni v krogu od zunaj na znotraj.

Kadar pomivaš posodo, vrži košček limonine kože v vodo. To odvzame vsak neprijeten duh po ribah, čebuli itd.

Kadar kuhaš star krompir, prideni vodi košček sladkorja.

Zelo umazano steklenico očistiš s tem, da narežeš vanjo koščke surovega krompirja. Polij z dvema žlicama vode in dvema kavinima žličkama soli.

Krompir nikoli ne postavi na mizo v pokriti posodi, ker tako krompir lastno soparo vsrkava in je tak manj okusen.

Blatne madeže z dežnikov spraviš najlažje s tem, da jih oribaš s špiritom.

Ako imaš okna oškropljene z barvo, to odstraniš z vodo, v kateri raztopiš mnogo sode.

Boji in zmage socialne delavke.

(Nadaljevanje.)

Z vso vneto je pričela sestra Tadeja razgovori pri nevarnoranjenem bolniku. Saj pa tudi ni smela izgubljati časa, ker njegove ure so bile že štete. Pred leti je sestra Tadeja stregla njegovi ženi, ki je potem umrla. In baš zato ni bil napram nji tako sirov, ampak je mirno poslušal njeno prigovarjanje. Prav nežno in materinsko je sestra Tadeja začela: Seveda, prav dobro razume, zakaj je revež, ki je imel tako dobro srce (začuden jo je pogledal bolnik),

zakaj je bil končno tako zagrenjen in noče slišati nič o Bogu in celem svetu. Kako se mu je pač hudo godilo! Toliko gorja, toliko bede! Seveda, tudi ona, sestra Tadeja, bi v taki nesreči najbrž krenila s prave poti. Če človek toliko prestane in potem pa še slaba družba! Revež, prav zares ubožec! — Pa mu je popravila posteljo, preložila blazine, da je udobneje ležal, in mu premenila ledeno obkladke na glavo, dala mu je piti in mu potem pripovedovala, kako že njegova dobra žena v nebesih čaka nanj in se veseli njegovega prihoda.

Seveda, le nekaj — zanj čisto mala malenkost, a v svitu sv. vere nekaj velikega — zahteva še Bog od njega...

Nemiren se je obrnil bolnik k zidu, ni hotel več slišati o tem.

Toda zvečer je prišla sestra Tadeja vnovič, polna ljubezni in sočutja ter ga je oskrbela za noč in mu tiho in narahlo zopet govorila.

Ah, seveda, ljudje so ga ogoljufali, niso ga razumeli... Eden pa je bil, ki ga je prav dobro razumel, vse, prav vse! Tudi to, zakaj se ga je tako dolgo ogibal, Njega, najboljšega prijatelja. Saj rad čaka in že dolgo čaka in rad odpušča. Delavcem zadnje ure da isto plačilo kot zvestim dušam. In devet in devetdeset ovac pusti, če se mu ena izgubi...

Na večer drugega dne je sestra Tadeja zmagala: z Bogom spravljen je umrl revež v njenih rokah.

Sestra Tadeja je bila presrečna. »Ali nisem pravila, da so ti ljudje po srcu najboljši? Samo ljubezni jim je treba! Ah, reveži imajo tako trdo življenje!« je pravila sosestram.

Le sestra Ruperta se ni zadovoljila s takimi dokazi. Ko je bila namreč sestra Tadeja tri tedne bolna, je prevzela njen delokrog v Soteski in je doživela marsikaj in ni mogla verjeti o dobroti teh ljudi. In je pripovedovala: »Tudi Primož Rogelj (znani Tadejin sovražnik) se je vrnil iz ječe. Pa sem slišala, da je ves besen in se hoče maščevati nad vsemi, da ves dan prekolne in prepije, namesto da bi si poiskal delo.«

»O, gotovo ni mogel nikjer dobiti dela in zdaj ga je sram iti med ljudi!« je opravičevala sestra Tadeja.

»Sram? Tega sram? O ne. Saj sedi ves dan v gostilni in pije; ko pa pride domov, pretepa bolno ženo,« je pojasnila sestra Ruperta.

Za trenutek je bila sestra Tadeja osupla, a ne dolgo. »Saj pa takega siromaka, ki je bil v ječi, povsod, kjer išče dela, sprejemajo s čudnimi predsodki,« je opravičevala. »Sploh, če bi premislili, kakšno življenje žive taki ljudje, bi jih ne obsojali tako zelo. Primož Rogelj je takorekoč na cesti zrastlel; ni imel staršev, ki bi skrbeli zanj; tuji ljudje so ga suvali lačnega in raztrganega. Če bi bili mi tako zapuščeni? Ne vem, če bi bilo kaj drugače. Lahko je, dobro obvarovanim, da so dobri, a težko v skušnjavah vseh vrst! Morebiti se tak človek v svoji notranjosti močito bojuje s svojimi strastmi? Če kdaj pade — mi vidimo samo padec, Bog pa vidi tudi mnoge zmagave. Bog pač drugače sodi, kot pa mi ljudje.«

Ko je sestra Tadeja videla, da je sestra Ruperta zardela, je prešla na drugačen razgovor.

»Kako pa je s Primoževno ženo, sestra Ruperta? Zadnjič še sedeti ni mogla, tak revmatizem ima,« je povprašala.

»O, saj nisem bila tam. Slišala sem le od sosed. Tja pa ne grem, ker se njega bojim,« je povedala sestra Ruperta.

I seveda! Sestra Ruperta je še mlada. Toda Primoževa žena gotovo potrebuje postrežbe. In tako sestra Tadeja ni prej mirovala, da ji je sestra prednica že takoj drugi dan dovolila v Sotesko.

Bilo je prav mrzlo zimsko jutro. Še nekoliko slaba, je sestra Tadeja šla po Soteski prav do hiše, kjer je stanoval Primož Rogelj. S težavo je lezla po strmih, temnih stopnicah in že je slišala tožeči in proseči glas bolne Rogljeve in vmes vpitje in kletev pijanega Primoža.

Pogumno, brez vsakega strahu je odprla vrata in je hotela vprav s pozdravom »Hvaljen Jezus« prestopiti prag. A nehote ji je zastala noga. Divji, zarastli, zabrekli obraz s hudobnim pogledom ji je gledal v obraz.

»Saj sem si mislil, beli pajek!« je kričal pijanec.

»Ali že zopet ogleduje? Ven!« in jo je sirovo porinil k vratom in na stopnice.

»Ne zamerite, hotela sem samo obiskati vašo bolno ženo,« je prestrašeno izpregovorila sestra Tadeja in tresočih se rok privlekla izpod velike rute zavoj. Toda v divji besnosti je zamahnil pijanec s pestjo proti nji...

»Jezus, Marija, pomagajte!« je zakričala bolna žena. »Bežite, dobra sestra!«

Sestra Tadeja ni prav vedela, ali jo je žugajoča pest res zadela, ali jo je njena slabost premagala. Opetekla se je. Krik, padec po stopnicah...

V trenutku se je mož streznil. Trd od strahu, se ni mogel niti premakniti z mesta. Srepro je gledal dol po stopnicah. Ljudje so prihiteli iz stanovanj. »Za božjo voljo! Sestra Tadeja Kaj je? Ali je...?« Boječi, besni in žugajoči pogledi so hiteli navzgor po stopnicah.

Tedaj se je zganil kupček človeka spodaj pod stopnicami. Tiho ječanje: »Samo... padla! Strme stopnice... tako okorna!«

Temno in neverjetno so gledali ljudje Primoža Roglja. Kakor slaba vest, tak je bil.

Ah, uboga sestra Tadeja! Ženske so začele tarnati in jokati. Hotele so jo spraviti pokonci. Zaječala je in izgubila zavest.

Ko se je sestra Tadeja zavedla, je ležala doma v bolnici na svoji beli postelji. Zdravniki so poskusili na nji že vso svojo umetnost, pa bila je prestara in preslaba, padec po stopnicah pa prehud: morala bo umreti.

Prejela je že sv. zakramente za umirajočo in zdaj leži vsa vdana, skoro vesela in čaka smrti. Kaj bi se ji pač moglo boljšega primeriti? Kmalu bo šla k Bogu počivati, po trdnem življenju. In Primož Rogelj, ki je skočil proti nji, ji je pomagal k tej sreči! Saj mu mora biti še hvaležna! Toda tiho, ni treba, da bi to kdo vedel!...

Tiho ihtenje je hodilo po hodnikih bolnice; povsod žalostni obrazi, objokane

oči. Smrt, ki je bila v tej hiši dobra znanka, je šla preko hodnika in se je ustavila pri vratih neke celice.

Na porti pa je vse popokne zvonilo — močno, nestrpno, boječe, tresoče. Vsakovrstni ljudje so prihajali, a iz vseh ust je padalo boječe vprašanje in vseh oči so vprašujoče, a še vedno zaupno gledale. Toda, ko so odhajali, so jokali tiho, polglasno, glavno, neutolažljivo. Nobenega upanja! Sestra Tadeja, največja dobrotnica revežev, mora umreti!

V mraku — sestra Ruperta je bila vprav pri porti — je še enkrat pozvonilo. Mož, s črno brado, divjega pogleda je stal v veži.

Takoj je spoznala sestra vratarica, da je to Primož Rogelj, četudi ga ni poznala.

Molče je stal in vrtel kapo v rokah. »Ali — — — ali je res?« je pretrgano vprašal. »Ali bo sestra — — —?« Ni mogel spraviti besede iz sebe.

»Da,« je prikimala sestra vratarica žalostno. »Nobenega upanja ni več.« In se je čudila možu. Torej je imela sestra Tadeja prav: saj ni tako hudoben, dobro srce ima.

Vidno je delalo v človeku; z enim korakom je bil na pragu, in mimo vratarice na samostanskem hodniku. »Moram — — — moram govoriti s sestro,« je izustil in se naslonil na zid.

»S sestro? S katero sestro?« je vprašala vratarica. »Jaz vas prav res ne razumem.«

»Z bolno sestro — Tadeja ji je ime,« je komaj spravil iz sebe.

Sestra Ruperta se je prestrašila. »Toda, ljubi mož, to je nemogoče. Saj že umira... In poleg tega v klavzuri...«

»Moram, moram!« je vztrajal in oči so se mu čudno zasvetile. »Pojdite, sestra, in vprašajte... če nočete, da se še danes... obesim!«

Vsa prestrašena je odhitela sestra Ruperta, da vpraša prednico, kaj naj stori z možem. Dobila jo je pri sestri Tadeji in ji je kar tam povedala vso zadevo.

»Ubžec, — kako — je — dober!« je zašepetala sestra Tadeja. »Hoče — me — še — enkrat — videti!«

»Za božjo voljo, ne, ne. Na to ni misliti!« je odločila prednica.

»O — mati — prosim — lepo prosim — moram — saj — gre — za — eno — dušo.«

Preplašena je pogledala prednica bolno, umirajočo.

Nemogoče, nedopustno.

S tem odgovorom je odšla sestra Ruperta nazaj k porti, a je bila v hipu zopet nazaj.

»Ah, ta človek si bo kaj naredil, če mu ustrezemo. Tako hudo je gledal in tako strašno se je smejal. Oh, prosim, dovolite mu!« je prosila vratarica.

Neodločna je bila prednica. Potem so sestre okoli postelje nekaj pošepetale in so zavile sestro Tadejo v redovno obleko in ogrnile z veliko ruto, da se ji je le glava videla in so porinile bolniško posteljo v sosedno prazno sobo. V par trenutkih je vstopil Primož Rogelj.

V vsako hišo, Domoljuba!

Za naše male.

Mala Samaritanka.

Bilo je zgodaj spomladi. Okna šolske sobe so bila odprta in na bližnji lipi je pel prvič črni kos z rumenim kljunom. Gospod katehet je pripovedoval o usmiljenem Samaritanu. Z otroci je v mislih hodil po kamenitih in peščenih puščavah, koder ne vodi nobena cesta in le solnce neusmiljeno pripeka. Potem jih je peljal k človeku, siromaku, ki se je zvijal od bolečin. In so prigovarjali ter tolažili siromaka, dali so mu piti, vlili so mu balzama v rane in jih obvezali. Potolažili so ga, odnesli v gostilno in ga izročili gostilničarju v oskrbo... Vse tako, kakor govori zgodba o usmiljenem Samaritanu...

Tako živo in živahno je bilo tisto uro pri krščanskem nauku! Puščava tam daleč je bila samota med domačo vasjo in oddaljenim trgom, siromak pa, ki so ga roparji napadli in ga ranjenega pustili ležati, pa je bil eden vaških siromakov, morebiti Rodetov Nande, ki je bil na »številkah« ali Janjškova Mica, ki so jo morali nositi od hiše do hiše? Gospod katehet je znal otroke tako živo vpeljati v dogodke iz krščanskega nauka, da so bili vsi mehki in usmiljeni in v takih urah jim je gospod katehet pisal v dušo in srce plemenitost in dobroto za življenje in otroške oči so žarele v sočutju in usmiljenju.

Prav, ko so se še razgovarjali o Samaritanu in siromaku, je na cesti postalo glasno: hitra vprašanja in odgovori: »Matevž, praviš? Oh revež! Obe očesi!« In dva moža sta prinesla na nosilnici nekaj s plahto pokritega.

Mačkov Matevž je delal v kamenolomu. Naboj je bil nastavljen v skalo, da jo razstrelji; pa se ni hotel užgati. Matevž je stopil in pogledal, zakaj se ne užge, a v tistem hipu se je naboj užgal, smodnikov dim in drobec od razrušene skale so mu prasnili v oči, da je z glasnim krikom padel vznak.

Vprav, ko je gospod katehet ob koncu zgodbe o usmiljenem Samaritanu rekel: »Otroci, zdaj pa vsi molčimo in mislimo par hipov na tistega, ki nam je povedal zgodbo v Samaritanu!« so nesli Matevža mimo šole. In vse tiho je bilo na cesti in v šoli...

Med otroki v šoli je sedela tudi Bergantova Helenica. Ob teh tihih trenutkih je sklenila roke v naročju in solze, velike in debele, so ji tekale po licu. Nikamor in nikogar ni pogledala; sama se je mudila vase zaprta v svojih mislih in solze so ji kapale na v naročju sklenjene roke...

Proti večeru je bilo. Tiho je bilo v Matevževi bajti, v bolečinah in vročici je ležal na postelji, žena pa je ob njem tarnala in jokala. Droben otroški korak se je zaslislal v veži. Žena je vstala, da pogleda,

kdo je. V veži je stala Bergantova Helenica s preplašenim obrazom.

»Kaj pa bi rada, Helenica?« vpraša Mačkova mati.

»Vašega očeta bi rada obiskala,« reče Helenica nekoliko boječe.

»Ti? Res? Pa pojdi v hišo! Glej, tukaj leži! Oh, taka nesreča!« je zajokala Mačkova.

Helenica je stopila k postelji. »Oče Matevž, ne smete biti hudi, da sem prišla! Pa se mi tako smilite! Ali vas zelo boli? — Da ne bo več dobro? Tega pa nikar ne mislite! Tisti mož, ki je šel v Jeriho in so ga razbojniki pobili, je tudi ozdravel. Gotovo so mu noge zlomili in roko izpahnili in glavo je imel vso ranjeno...«

Ko je tako govorila, se pa ni več bala. Mačkova je pristopila in je rekla: »Matevž, Helenica ti bo tačas kaj povedala, jaz pa grem, da kravo in prašiča opravim.«

In je odšla; Helenica, ki je bila zdaj sama z bolnikom, ni vedela, kaj naj pove. Pa je začela, kar ji je bilo najbližje, danes iz šole: »Iz Jeruzalema v Jeriho je šel mož, ki je po poti padel med razbojnike... Vsedla se je na posteljin rob in s svojo malo roko božala in gladila bolnikovo vročo roko ves čas med pripovedovanjem. In ko je z jezikom šel po izsušenih ustnicah, je hitro z malo žličko vlila par kapljic vode v usta. Dve uri je Helenica tako sedela in govorila in pomagala, kakor je vedela in znala. Matevž je pozabil hude bolečine in ko je dekletce odšlo, se mu je zdelo, da je vse prazno v sobi.

Žena, seveda dobra in skrbna je Marička, a ne zna drugega kot tarnati in s cokljami in z vrati tako ropota.

Mačkov Matevž ni nikoli več videl solnca: obe očesi so mu drobec skale razmesarili...

Beda in samota se je naselila v Mačkovi bajti, a je vsak dan prišel žarek dobrote k slepemu Matevžu.

Od začetka je imel mnogo obiskovalcev in tolažnikov; polagoma pa se je sočutje in usmiljenje ohladilo in Matevževa nesreča je bila čisto nekaj vsakdanjega. Ena pa je slepemu možu zvesta ostala...

Pa je Matevž nekoč vprašal: »Helenica, ali ti ni že preveč, da vsak dan sedi pri meni, ko se drugi igrajo in zabavajo?« Helenica pa je pobožala njegovo roko: »Oče Matevž, rada bi vam več in bolje pomagala, pa ker ne morem, vzemite to za dobro!«

Petnajstkrat so se zamenjali letni časi in skoro ni bilo dneva, da bi Helenice ne bilo k Matevžu. Prijateljica sta postala in pomagala drug drugemu. Slepe oči vidijo globlje...

Večkrat je bil Matevž blizu tega, da seže po vrvi, Helenica pa je doživela hudo razočaranje nad svojim zaročencem in ta-

ko sta imela priliko pomagati drug drugemu...

Matevž je ležal na smrtni postelji. Pravkar so ga prevedeli in še nekaj je hotel povedati gospodu župniku. »Gospod župnik, vedno več slišimo, da ljudje nečejo več verovati in da se v šoli ne bo več učil krščanski nauk. Eno prošnjo imam; sam ne morem pisati. Napišite vi, gospod župnik, da bo bralo mnogo ljudi, kako je mala deklica postala usmiljena Samaritanka, ki je obvarovala ubogega slepeca, da se ni obesil in ko je pripravila prav tega človeka, da je vsak dan hvalil Boga za življenje, četudi mu je Bog vzel največji človeški zaklad — oči. Ljudje so mi no rekli: revež, revež. Pa nisem bil revež, O, tako bogat sem! Ali boste tudi to napisali, gospod župnik?«

Gospod župnik je napisal to-le zgodbo...

Kaj naj se igramo!

Kam spraviš podarjeno reč?

Igralci sede v travi v krogu. Voditelj igre sedi med njimi tudi v vrsti in pri njem se igra pričena. Voditelj igre pošepeta svojemu na desni strani sedečemu igralcu ime kakšnega predmeta, bodisi osebe, živali ali reči, ki si jo ta dobro zapomni, pošepeta pa svojemu desnemu sosedu zopet tako ime in tako naprej sosed sosedu, da pride zopet voditelj na vrsto. Ta se pa obrne zdaj k levemu sosedu in mu prišepne, kje naj ta predmet stane, sosed zopet levemu sosedu in tako naprej, da pride vrsta zopet na voditelja igre. Ta zdaj igralce opozori, naj ima vsak to, kar sta mu oba soseda povedala, pripravljeno, da bodo zdaj vprašani. Vprašuje jih po vrsti ali izven vrste: »Kaj si dobil v dar in kam boš ta dar spravil?« Igralci odgovarjajo; zadnji pove voditelj. Ker se je vse vršilo tiho, drug za drugega ni vedel, kaj je povedal in zdaj pridejo najbolj smešne stvari na dan. N. pr. metla — vtakni si jo za klobuk, ali copata — pojej jo v kavi, ali teta — prodaj jo na sejmu, ali ura — vrzi jo v vodo itd. Smeha vse polno.

Uganke.

Kdo hitreje zlomi nogo, tisti ki pade z zvonika, ali tisti, ki pade z mize?

(Tisti, ki pade z mize, ker je bližje in rabi manj časa.)

Majhno, črno skaka ti, veliko kladlo prevali.

(Bohna.)

Hubert je lepo ime, kaj ne? Kaj pa narobe.

(Trebuha.)

Pet oseb si razdeli pet jajec tako, da še eno jajce v skledi ostane. Kako je to mogoče?

(Zadnji vzame jajce s skledi.)

Oče pripoveduje, da ima šest hčera, od katerih vsaka ima tudi enega brata. Koliko otrok ima ta oče?

(Sedem.)